

Foto: YMZK-Photo / Shutterstock.com

Aan de andere kant zijn er ook economen die aangeven dat economische vooruitgang niet alleen vanuit de overheid kan komen. Zo is er ook een taak weggelegd voor de private sector. Wanneer de overheid publieke middelen gebruikt, onttrekt het deze aan de private sector, waardoor deze niet meer voor andere doeleinden beschikbaar zijn. De private sector is vaak beter in staat de consumentenbehoeften in te schatten.

Voor Japan speelt nog iets anders. Ook al deel je de visie dat Japan extra stimulering nodig heeft, het is de vraag hoeveel ruimte er nog is om de staatschuld verder op te laten lopen. Met bijna tweeënhalve keer de omvang van de economie is Japan al recordhouder.

Beleggers leggen nu geld toe om geld tot tien jaar aan de Japanse overheid uit te lenen. Toch gaat

MET EEN STAATSSCHULD VAN BIJNA TWEËNHALF KEER DE OMVANG VAN DE ECONOMIE IS JAPAN WERELDRECORDHOUDER

ruim 40 procent van de belastingopbrengsten op aan financieringslasten. Japan mikt weliswaar op inflatie, maar een rentestijging, die daarop kan volgen, kan het land niet gebruiken.

LESSEN VOOR ANDERE LANDEN

Wat kunnen economen leren van de situatie in Japan? Om een vergelijkbare periode van stagnatie te voorkomen, is het zaak om problemen snel aan te pakken. In westerse economieën is sinds de crisis van 2008 sneller en krachtiger ingegrepen dan tijdens de 'verloren decennia' van Japan. En de maatregelen zijn nog niet voorbij. Zo staan rentetarieven in verschillende economieën, zoals in de Verenigde Staten en de eurozone, nog altijd rond het nulpunt en heeft de Europese Centrale Bank het opkoopprogramma van obligaties uitgebreid. Ook hebben

diverse landen extra maatregelen getroffen als gevolg van de verwachte Brexit.

Als dergelijke interventies een voorwaarde zijn voor economisch herstel, is in het Westen nu een betere basis gelegd dan destijds in Japan. Het betekent echter ook dat er weinig ruimte is geweest voor een aanpassingsproces vanuit de markt.

Japan leert ons nog iets: economische wetmatigheden zijn betrekkelijk. Neem bijvoorbeeld de handelsbalans. De economische theorie stelt dat wanneer een nationale munt in waarde daalt ten opzichte van andere valuta's, exporterende bedrijven een voordeel krijgen ten opzichte van importerende bedrijven. Dat effect gaat niet altijd op. In een periode, enkele jaren geleden, waarin de yen fors aan waarde inleverde, kwamen toch ook de exporten onder druk te staan. Japanse bedrijven hebben productie naar het buitenland verplaatst en bepaalde Japanse producten zijn minder concurrerend geworden.

HOGERE LONEN

Ook gooit Japan de relatie tussen werkloosheid en inflatie overhoop. De economische theorie stelt dat de twee samenhangen. Wanneer de werkloosheid daalt, krijgen werknemers een betere onderhandelingspositie. Hogere lonen zijn een logisch gevolg. En wanneer zich dat vertaalt in hogere uitgaven, zet dat opwaartse druk op de consumentenprijzen. Ondanks dat de werkloosheid flink is afgenomen, is dat effect niet terug te vinden in de consumentenprijzen. Sterker, de prijzen dalen.

De Japanse ervaringen met beleidsmaatregelen om economische vooruitgang te genereren, zijn voer voor economisch debat. Op basis van dezelfde gegevens schrijven economen verschillend beleid voor. Het blijft zaak om in de gaten te houden of beleidsbepalers de juiste lessen trekken uit Japan of de gemaakte fouten uitvergrooten. Een Japan-scenario is namelijk wel te vermijden.

